

Asia: VN/25959/2022

Valtioneuvoston asetus hyvinvointialueiden rahoituksesta

Lausunnonantajan lausunto

1. Yleistä asetuksesta

Asetusluonnos selkeyttää perusteita, mutta rahoitusmallia tulee kyetä muuttamaan, mikäli tulevana vuosina ilmenee, että se ei tue alueellista oikeudenmukaisuutta ja todellisia palvelutarpeita.

2. Hyvinvointialueindeksin laskenta (1 §)

Hyvinvointialueiden hintaindeksiä laskettaessa yleisen ansiotasoindeksin painokerroin on 0,60, kuluttajahintaindeksin 0,30 ja hyvinvointialueuetoimintajärjestäjän sosiaaliturvamaksujen vuotuisen muutoksen 0,10. Valtioneuvoston asetuksella säädetään tarkemmin hyvinvointialueiden hintaindeksin laskennasta. Pykälän perusteluiden (HE 241/2020 vp, s. 941-942) mukaan hyvinvointialueiden hintaindeksin muodostuksessa yleisenä periaatteena olisi pyrkiä mahdollisimman yksinkertaiseen, selkeään ja läpinäkyvään indeksiin, joka kuvaa riittävän hyvin hyvinvointialueiden kustannustason nousua.

Käytännössä mainitut laskentaperusteet eivät toimi nykyisen kaltaisen korkean inflaation aikana. Ongelma näkyy jo vuoden 2023 osalta; rahoitusmalli ei huomioi hyvinvointialueiden todellista kustannuskasvua.

3. Rahoituksen määräytymistekijöiden perushinnat vuodelle 2023 (2 §)

Perushintojen tulee pohjautua alueelliseen kustannus- ja hintatasoon. Jos perushinnat keskimääräistetään esimerkiksi terveydenhuollon, sosiaalihuollon ja vanhustenhuollon osalta koko Suomen mittakaavassa, se aiheuttaa kohtuuttoman negatiivisen vaikutuksen maantieteeltään rikkonaiselle, harvaan asutulle ja pinta-alaltaan suurelle alueelle kuten Etelä-Savolle. Oleellista on vähintään jälkikäteen arvioida, että perushinnat vastaavat alueiden todellisia kuluja.

4. Hyte-kertoimen indikaattorit, niiden painokertoimet ja laskennassa käytettävät tilastotiedot (3 §)

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen kertoimen indikaattoreista osalta ongelmana voi, että ne ohjaavat toimintaa mitattaviin asioihin ja esimerkiksi ikäihmisten monimutkaiseen palvelutarpeeseen liittyvien indikaattorien osuus rahoitusmallissa on liian suppea.

5. Pelastustoimen rahoituksen riskiruuutujen riskitason laskenta, riskikertoimen tekijät ja niiden painokertoimet (4 §)

Ei erillistä lausuttavaa.

6. Rahoituslaskelmien tarkistaminen vuonna 2023, kuntien takautuvien palkkaharmonisaatiokustannusten huomioon ottaminen (7 § 1 mom.)

Rahoituksen tarkistaminen vuonna 2022 tilinpäätöstietojen perusteella on erittäin perusteltua. Kompensaatio tulee olla täysimääräinen.

Palkkaharmonisaation käsittely liittyy myös alueiden oikeudenmukaiseen huomioimiseen. Etelä-Savon hyvinvointialue joutuu käytännössä tekemään palkkaharmonisoinnin kahteen kertaan. Kuntaperusteisessa järjestelmässä harmonisointi on jo tehty, ja se on nostanut hyvinvointialueen henkilöstökustannuksia. Etelä-Savo on ainoa hyvinvointialue, joka joutuu tekemään laajamittaisen erikoissairaanhoidon palkkaharmonisaation kahden sairaanhoitopiirin yhdistyessä. Lisäksi harmonisointiin Etelä-Savossa vaikuttaa erityishuoltopiirin palkkarakenne, joka tulee vaikuttamaan hyvinvointialueen palkkaharmonisointiin kustannuksia kasvattavasti. Riskinä on, että kokonaiskustannus Etelä-Savon hyvinvointialueelle on todennäköisesti kohtuuttoman korkea. Hyvinvointialueiden harmonisoinneista muodostuu vääjäämättä erilaisia prosesseja, ja vaikutukset tulee kompensoida täysimääräisesti alueille huomioiden mahdolliset aiemmat palkkaharmonisoinnit sekä tulevan palkkaharmonisoinnin erityispiirteet.

Hytönen Mari
Etelä-Savon hyvinvointialue